

Tionde roten, tomt 43

Kvarteret Stadskvarnen

Vid trappan åt Spannmålgatan

En *Anders Svensson båtekarl*, också kallad *Anders Svensson Rödhuvud* bodde i tionde roten redan 1666. Han anges i M1676 vara stadsbåtsman. 1710 uppträder han i tomtöreslängden med sin son *Pelle*. 1715 ersätts han av *båtekarlen Petter Corneliusson*, som 1717 var gift med *Ingeborg Andersdotter*, möjligen dotter till båtekarlen

Anders Svensson. Ingen annan i det egentliga Kvarnbergsområdet är enligt 1715 års skattningslängd så ekonomiskt välbeställd som Petter Corneliusson. Hans hus värderades till 200 d smt, hans tomt till 80 och lösöresvärdet var hela 600 d smt.

I gården skrives också 1717 Anders Svenssons *änka Ingiel Månsdotter*, nyligen avliden, en *soldathustru Inga Bäckman* och *linvävaren Zander Speckin* med hustru *Ingiel Torsdotter*, vilka ”bortflytt”. (1725 bodde Zander 10.2.)

1720 var Petter Corneliusson död. Troligen i samband med arvskiftet delades gården. 1724 års tomtöreslängd talar om ”visiteuren av Stora Sjötullsstaten Casper Busch 1/2 tomt, ibd enrolleeringsmatrosen av tredje Compagniet Jon Jonsson Schantz 1/2 tomt”. Men ännu ägde inte Caspar Busch sin halva, ty 1725 skriver längden ”Petter Corneliussons änkas halva gård, som visitören Caspar Busch bebor”.

De båda gårdshalvorna stod visserligen 1730 under ett gemensamt tomtnummer men möter i fortsättningen skilda öden. Den östra halvan, som Schantz övertog, blir den gård, som 1787 får nummer 10.43, Casper Buschs halva blir 1787 nummer 10.44.

Stadsbetjänten Sven Brandt uppbjöd första gången den 25.4.1725 Jon Jonsson Schantz på Kvarnberget belägna hus emellan sjötullsbesökaren Caspar Buschs gård å västra och *Per Hares änkas* hus och gård å norra sidan (10.45) för en fordran av 67 d 18 öre smt. Samma dag inropades gården på auktion för 150 d smt av *handelsmannen Johan Andris Olbers*.

1730 ägdes denna östra halva gård av *Hans A Falck* som hade blivit borgare 8.3.1729. Enligt bo-uppteckningen den 20.3.1735 efterlämnade han en halv tomt på Kvarnberget, värd 105 d smt. Före 1737 övertogs halvan av *krögaren Matthis Jöransson*. Hos honom bodde 1748 dels avsk. enroll. båtsmannen Oluf Lind, ”gammal och fattig”, ägare av halva gården 1750, dels arbetskarlen på handelsman Jacob Schutz Cattuntryckeri Berndt Frisch, befriad från skatt enligt manufakturprivilegierna. Matthis Jörgenssons hustru ägde gården 1751. Hon kallades då fattig och näringslös. Hon var änka 1759 och gården övertogs 1762 av *bildhuggaregesällen Thomas Uppström*.

Enligt ett brev 1756 krävdes bildhuggaregesällen Thomas Uppström ”som nu för tiden vistas i Göteborg ”av borgaren och traktören i Kalmar *Jonas Lillieberg* på 10 d smt. Thomas Uppström pantsatte den 20.5.1769 för lån av 150 d smt sin på Kvarnberget vid trappan belägna fasta egendom till *slussmästaren Carl Friedrich Fuhrman*. Enligt tomtöreslängden var Thomas Uppström död 1783. 1787 var hans änka enligt samma längd 72 år och fattig.

För betalning av Fuhrmans fordran utauktionerades den 23.10.1787 avlidna *bildhuggareänkan Anna Uppströms* enligt magistratsresolution den 5 april samma år utmätta på Kvarnberget vid trappan åt Spannmålgatan belägna hus och gård. Gården innehöll två under- och ett överrum utom förstuga, ett kök och ett brygghus med kokhusinrättning i det senare samt ett litet avskifte till visterhus. Huset var gammalt och till en del förfallet och portgången var gemensam med grannen med lika rättighet för båda. Det var värderat till 200 rdr specie (1 200 d smt). *Hårfrisören Andreas Björkman* inropade det för 141:32 rdr specie (850 d smt).

I bouppteckningen efter Andreas Björkman, död 28.1.1790, kallas han packhuskarl vid Ostindiska kompaniet. Han efterlämnade *änkan Elisabeth Andersson* och hus och tomt nummer 43, Kvarnberget vid Spannmålgatan bestående av 3 små rum med kök och brygghus, värt 125 rdr specie. Den 13.9.1791 inropade förre slussmakaren Christopher Fuhrman för denna värderingssumma hårkammaren Anders Björkmans änkas Elisabeth Björkmans ovanför Kvarnbergstrappan under tionde roten belägnas hus och gård, som enligt värdering den 10.9.1791 av *H E Pettersson* och *Anders Ekebon* bestod av ett stort rum och kök åt gården samt ett avskiftat rum i förstugan åt gatan jämte ett litet rum över köket och ett rökhus, alla med eldstäder försedda. Den 15.1.1792 pantsatte *Helena Bonde* sin gård i tionde roten Kvarnberget. Liksom 64 andra gårdar i femte kvarteret – Kvarnbergsområdet – förstördes också denna änkan Helena Bondes gård liksom nummer 44, varav hon enligt brandredogörelsen ägde två tredjedelar.

Men den 5 juli samma år talade *mönsterskrivaren O. P. Enquist* enligt auktionshandlingarna i sin redogörelse för sina tillgångar om vad han förlorat ”å avbrända huset nummer 43 i tionde roten”, vilket var så litet assurerat, att ”mine (utgifter för) för bättringar och reparationer, (som) äro minst 250 rdr” (gått förlorade).

Tomten ingick år 1800 i det stora innehav av ödetomter, som ”underskulden Magnus Claesson” ägde (nummer 10.37–57, undantagandes nummer 42, som utlades till gata). Här anlade han i terrassform den s.k. Claessonska trädgården, som enligt Fredberg sträckte sig ända ned till husen vid Kvarnbergets fot.